

////////////////////////////////////

VAN DIGITALE KLOOF NAAR DIGITALE VERBINDING

**Beleidsprincipes voor een inclusieve
cultuursector / 19.12.2025**

////////////////////////////////////

INHOUD

1	Inleiding	3
2	Van Vlaamse Veerkracht naar een duurzame digitale transformatie	3
3	Context en uitdagingen	5
3.1	Maatschappelijke veranderingen	5
3.2	Budgettaire context	6
4	Beleidsprincipes voor de digitale transformatie	7
4.1	Live cultuur beleven centraal	7
4.2	Publieke waarden en digitale infrastructuur	8
4.3	Solidariteit en samenwerking	10
4.4	Subsidiariteit	10
4.5	Complementariteit	12
4.6	Gedeelde verantwoordelijkheid tussen bestuursniveaus	12
5	De ontwikkeling van een digitale agenda	13
5.1	Rollen van kernorganisaties	13
5.1.1	Kerntaken en samenwerking	13
5.1.2	Meerwaarde voor burger en sector	15
5.2	Een geïntegreerde digitale strategie	16
5.3	Een waarde-gedreven transitie in de digitale realiteit	17
6	Conclusie	17

////////////////////////////////////

1 INLEIDING

Deze nota biedt een helder en samenhangend narratief over de digitale transformatie van de cultuursector, met duidelijke beleidsaccenten voor deze legislatuur. De nota is bewust kernachtig opgesteld en behandelt niet alle terreinen van digitalisering. Ze bouwt voort op bestaande inzichten en vormt een richtinggevend kader dat verder afgestemd wordt met lopende visietrajecten. Daarbij wordt expliciet rekening gehouden met de impact van digitale technologie op cultuur. De coronapandemie versnelde de digitalisering wereldwijd, ook in de culturele sector. Digitale technologie bepaalt vandaag hoe cultuur wordt gecreëerd, gedeeld en beleefd, maar vergroot ook de kloof tussen wie vlot meedraait in een hypergeconnecteerde wereld en wie dat niet kan of wil.¹ Beleidsmatig benadrukken we dat technologie deze kloof moet verkleinen, niet versterken.

Binnen de herijkte budgettaire context kiezen we bewust voor live cultuurbeleving als hefboom voor gelijke kansen en maatschappelijke verbinding. Digitale technologie ondersteunt dit, maar vervangt dit niet. We moedigen de cultuursector aan om digitale technologie kritisch en strategisch in te zetten: ter versterking van artistieke expressie, publiekswerking, organisatorische efficiëntie en participatie. Daarbij erkennen we kansen voor innovatie en inclusie, maar blijven alert voor risico's zoals sociale uitsluiting en ethische of ecologische vraagstukken.

2 VAN VLAAMSE VEERKRACHT NAAR EEN DUURZAME DIGITALE TRANSFORMATIE

In december 2022 werd, in de nasleep van de pandemie en onder impuls van de relancepolitiek, de visienota 'Naar een slagkrachtige cultuursector in digitale tijden' voorgelegd aan de Vlaamse Regering.² Hierin werden strategische lijnen uitgezet voor de verdere digitalisering van de cultuursector. Dit mondde uit in een decreet digitale transformatie waarin drie belangrijke digitale kernorganisaties geïdentificeerd werden en gepositioneerd: Cultuurconnect, meemoo en publiq.³

Het decreet verankert de werking van deze drie kernorganisaties en voegt een bijkomend hoofdstuk toe aan de architectuur van het Vlaamse cultuurbeleid. De ambitie is dat deze kernorganisaties vanuit een netwerkmodel het volledige culturele veld bestrijken. Voor de periode 2024-2025 geldt een tweejarige beheersovereenkomst, vanaf 2026 wordt dit een vijfjarige beheersovereenkomst.

In 2024 maakte het Departement Cultuur, Jeugd en Media werd samen met de drie digitale kernorganisaties en Digitaal Vlaanderen een ambitieus en gelaagd ontwerpprogramma digitale

¹ Hoewel uit onderzoek blijkt dat steeds meer mensen toegang hebben tot internet en online diensten, blijkt tegelijk dat de meest kwetsbare groepen er weinig tot geen voordelen uithalen wat betreft publieke dienstverlening. Zie hiervoor onder andere deze studie van de Koning Boudewijnstichting uit 2021: [Digitale inclusie. Essentiële Diensten online](#).

² [Naar een slagkrachtige cultuursector in digitale tijden](#)

³ [Vlaamse Codex > Zoeken > Document](#)

transformatie van de cultuursector (2025-2029).⁴ De kernorganisaties speelden de voorbije jaren een voortrekkersrol in de digitale omslag voor de cultuursector. In het regeerakkoord erkennen we de sleutelpositie van deze organisaties en formuleren we tegelijk de uitdaging waar we vandaag voor staan, namelijk *de ambitie om de volledige cultuursector mee te nemen, en met een open blik naar de raakvlakken met jeugd, media en sport*.⁵ De laatste jaren werden al betekenisvolle stappen gezet.

Dankzij het UitPAS-platform van publiek beschikt Vlaanderen over een performante digitale infrastructuur die zowel een krachtig participatiebeleid ondersteunt als inzet op inclusie. Meemoo zette grote stappen in de digitalisering van audiovisueel erfgoed, startte met de bulkdigitalisering van kranten en glasplaten en zette in samenspraak met de sector AI in voor het beschrijven van erfgoedmateriaal. De organisatie valoriseert samen met de cultuur- en mediasector wat in de digitale kluis zit en ondersteunt erfgoedbewaarders bij het ontsluiten en beheren van hun collecties. Cultuurconnect biedt gedeelde digitale diensten aan aan openbare bibliotheken, breidde die werking uit naar podiumhuizen, ontwikkelt met hen innovatieve proefprojecten en schaaft die op indien succesvol, zodat sterkere samenwerking mogelijk wordt. Daarnaast werkte Cultuurconnect de laatste jaren hard aan de versterking van de digitale maturiteit van de cultuursector, complementair met het werk dat hier door meemoo en de rest van de sector gebeurt.

De gerealiseerde versnelling gebeurde gedeeltelijk met middelen uit het relanceprogramma Vlaamse Veerkracht, op basis waarvan een groot aantal projecten opgezet en uitgetest werden. Omdat dit per definitie eenmalige investeringsmiddelen betrof, werden vooral ontwikkelkosten gefinancierd, terwijl de exploitatiekosten veelal buiten beeld bleven. Per project diende er bijgevolg nagedacht te worden over een economisch model waarbij de gebruiker of de aanbieder instaat voor de terugkerende exploitatiekosten.

Deze nota heeft de ambitie om, conform het regeerakkoord en de beleidsnota, een visie te formuleren voor de volgende fase van de digitale transformatie. De beleidsambitie hiervoor is helder en driedelig⁶:

- Hoe zorgen we ervoor dat de cultuursector (verder) aansluiting vindt bij de digitale omslag en met gebundelde kracht wordt ondersteund?
- Hoe kunnen we die digitale omslag inzetten om de digitale kloof te dichten, betrouwbare informatiebronnen en contexten te creëren waarmee we het civiel en kritisch burgerschap versterken?
- Hoe kunnen we een digitaal instrumentarium ontwikkelen dat optimaal toe leidt naar cultuur en dat inzet op verbreding en verdieping van participatie?

Deze nota gaat in op de noodzakelijke inhoudelijke principes die het mogelijk maken om deze beleidsambitie te realiseren, rekening houdend met veranderingen in zowel de maatschappelijke als budgettaire context.

⁴ Ben Gabriels, Lieselotte Moortgat, et. al, (red), *Ontwerpprogramma Digitale Transformatie van de Cultuursector 2025-2029*, Departement CJM, Brussel 2024

⁵ *Samenwerken aan een Welvarend Vlaanderen. Vlaams Regeerakkoord 2024-2029*, p. 184

⁶ In de beleidsnota formuleerden we het als volgt: *Die digitale omslag is voor de cultuursector een stevige uitdaging. Ook de digitale kloof is een reëel probleem, net als het niet adequaat kunnen anticiperen op concrete bedreigingen (desinformatie, om er maar één te noemen). Maar de digitale evoluties bieden tegelijkertijd ook kansen, niet in het minst in het verhogen van de participatie. Via geoptimaliseerde digitale processen kunnen we namelijk een beter inzicht krijgen in wie vandaag de dag door het huidige cultuuraanbod bereikt wordt en wie niet, en waar bijgevolg kansen zitten om te groeien. Voor culturele organisaties betekent dit dat ze meer en andere publieken of bezoekers kunnen bereiken, omdat ze meer gericht en op maat kunnen werken. Hierdoor kunnen ze cultuurparticipanten op meer verschillende manieren motiveren deel te nemen.*

3 CONTEXT EN UITDAGINGEN

3.1 MAATSCHAPPELIJKE VERANDERINGEN

De coronapandemie fungeerde als een ongeziene stresstest voor onze digitale samenleving. Deze periode bracht niet alleen de kwetsbaarheden aan het licht, maar versnelde ook de digitale evolutie binnen de cultuursector. De digitale toegankelijkheid van het culturele aanbod kreeg een krachtige impuls: kunstenaars en culturele instellingen toonden hun veerkracht via online workshops, virtuele tentoonstellingen en digitale theatercaptaties.⁷ Een trouw publiek vond vlot de weg naar deze initiatieven.

Tegelijkertijd werd duidelijk dat deze digitale sprong zijn grenzen kende. Een aanzienlijk deel van de bevolking haakte af. Na de pandemie bleek het digitale culturele leven slechts een beperkte groep blijvend te boeien. Structurele beperkingen zoals een tekort aan middelen, menskracht en ondersteuning, stelden de houdbaarheid van dit aanbod ter discussie.

Uit onderzoek van het Kenniscentrum Cultuur blijkt bovendien dat de deelname aan culturele en artistieke activiteiten een flinke terugval kende tijdens de pandemie.⁸ De groeiende inclusie en participatiegraad die vóór 2020 langzaam in opmars was, werd door de lockdowns en de digitale kloof abrupt onderbroken.

Daarnaast groeit het besef dat de digitale samenleving druk uitoefent op het mentale welzijn. De barsten in het functioneren van sociale media worden steeds zichtbaarder en voelbaarder. De nadelige effecten worden vaker vastgesteld en publiek besproken.⁹

Naast de digitale versnelling tijdens de pandemie is ook de disruptieve invloed van artificiële intelligentie niet te negeren. De ecologische, economische en maatschappelijke impact van generatieve AI-systemen is aanzienlijk en niet eenduidig positief. Tegelijkertijd moeten waken voor een Big Tech-monocultuur die culturele diversiteit onder druk zet.

Digitale transformatie biedt onmiskenbaar kansen voor een inclusiever cultuurbeleid, mits deze gepaard gaat met kritische reflectie op sociale en ethische implicaties. Digitale technologie opent perspectieven voor innovatie in artistieke expressie, publiekswerking en datagedreven besluitvorming. Slim gebruik van data en digitale tools kan cultuurhuizen helpen hun werking efficiënter te organiseren en beter in te spelen op een divers publiek. Digitale ondersteuning kan bovendien live cultuurbeleving versterken via hybride formats en tools die ontmoeting en participatie verrijken. In het focusmodel van DEN wordt de digitale transformatie in de cultuursector benaderd via vier kwadranten Creatie, Beleving, Proces en Waarde, met de assen product versus organisatie, en maker versus publiek.¹⁰

⁷ Een overzicht van allerlei initiatieven kan je vinden in oa Ann Overbergh, *“Are We There Yet?” Kunst na Corona*, Kunstenpunt, Brussel, 2021.

⁸ Jessy Siongers, John Lievens en Bram Spruyt (red.), *Cultuurparticipatie ontrafeld. Verdiepende analyses in tijden van verandering*, Acco Learn, Leuven, 2025

⁹ Bijvoorbeeld: [Sociale media beïnvloeden het welzijn, het leren en de carrièrekeuzes van meisjes - Unesco Vlaanderen](#)

¹⁰ <https://www.den.nl/kennis-en-inspiratie/den-focusmodel-het-startpunt-voor-digitale-transformatie>

Binnen de huidige budgettaire context kiezen we er bewust voor om prioritair in te zetten op het kwadrant Beleving, en daarbinnen op de collectieve live cultuurbeleving als hefboom voor gelijke kansen en maatschappelijke verbinding. Digitale beleving wordt beschouwd als waardevolle ondersteuning, niet als volwaardig alternatief. Deze keuze wordt versterkt door wetenschappelijk onderzoek dat de positieve impact van live cultuurbeleving op gezondheid en welzijn bevestigt.¹¹

Naast een digitaal mature en kritische cultuursector vraagt versnellende technologie om een versterkte focus op mediawijsheid. Een beleid dat inzet op digitale cultuur moet bijdragen aan een samenleving van schermbewuste kinderen, kritische AI-gebruikers en mediawijze burgers. In een context van toenemende polarisatie is dit een essentiële verantwoordelijkheid voor een verbindend cultuurbeleid.

Een cultuurbeleid rond digitale transformatie kan niet los gezien worden van onderwijs, jeugdbeleid en mediawijsheid. Zeker nu de Vlaamse Regering het belang van cultuureducatie op school onderschrijft, is een geïntegreerde aanpak noodzakelijk.¹² Zo bouwen we aan een warme, inclusieve samenleving waarin cultuur een verbindende kracht blijft - zowel online als offline.

3.2 BUDGETTAIRE CONTEXT

De groeiende aandacht voor onder meer de gezondheids- en ecologische impact van doorgedreven digitalisering vraagt om een meer genuanceerde en gelaagde beleidsaanpak. Beleidskeuzes uit het recente verleden worden bijgestuurd of herzien. Zo wordt binnen het beleidsdomein onderwijs de Digisprong hertekend, en groeit het besef dat een radicaal digitale overheid nood heeft aan een inclusieve benadering die niemand achterlaat.

Niet alleen maatschappelijke evoluties zetten aan tot een herijking van het beleid rond digitale transformatie. Ook de gewijzigde budgettaire context confronteert ons met nieuwe kansen en uitdagingen. In het licht van de huidige culturele, klimatologische, geopolitieke en economische realiteit moeten we met publieke middelen gerichte keuzes maken.

Het volledige digitale ontwerpprogramma stond voor een geraamde kost van 75.000.000 euro, gespreid over meerdere jaren. Vandaag staan wij voor een budgettaire realiteit die het noodzakelijk maakt om keuzes te maken. We willen dit op basis van drie uitgangspunten:

- Projecten die rechtstreeks aansluiten bij de eerder geformuleerde ambities en maatschappelijke uitdagingen worden prioritair gerealiseerd.
- Waar mogelijk worden investeringen gespreid in de tijd om de budgettaire druk te verlichten.
- Voor bepaalde projecten wordt onderzocht of ze via andere kanalen dan rechtstreekse subsidiëring door de Vlaamse overheid kunnen worden gefinancierd,

¹¹ Een overzicht van wetenschappelijke studies over de gezondheidseffecten van cultuur: [Waarde-van-cultuur-De-gezondheidswaarde-van-cultuur.pdf](#)

¹² Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2024-2029, p. 183.

4 BELEIDSPRINCIPES VOOR DE DIGITALE TRANSFORMATIE

De digitale transformatie van de cultuursector is van bij aanvang in de steigers gezet als een wendbaar verhaal waarbij keuzes kunnen en moeten gemaakt worden. Willen we deze transformatie duurzaam aanpakken, dan moet het beleid keuzes maken die inspelen op een samenleving en realiteit die zal blijven evolueren, experimenteren en innoveren.

Het eerder genoemde ontwerpprogramma is opgevat als een keuzemenu waarbij specifieke projecten aan verschillende doelstellingen gekoppeld worden. We blijven ervan overtuigd dat digitale technologie een belangrijke rol speelt en impact heeft op de manier waarop cultuur gemaakt, genoten en ontsloten wordt. Vanuit Vlaanderen willen we hierin de regierol blijven opnemen en een stimuleringsbeleid ontwikkelen dat houvast kan bieden voor organisaties en lokale besturen.

De opzet om noodzakelijke éénmalige investeringskosten te financieren via publieke middelen en de exploitatie door de “gebruiker” te laten betalen blijft een hanteerbaar principe.

We continueren het belangrijkste basisprincipe dat ten grondslag ligt aan de vorige visienota, namelijk de vraag hoe we de cultuursector in Vlaanderen slagkrachtiger kunnen maken in een tijd waarin de invloed van het digitale op onze samenleving steeds groter wordt.¹³

Hoewel digitalisering op zichzelf doorgaans niet leidt tot een hogere cultuurparticipatie¹⁴, geloven we dat een zorgvuldig ontworpen en doelgericht digitaal instrumentarium wél kan bijdragen aan het verbreden én verdiepen van cultuurparticipatie. Initiatieven zoals de UiTPAS, het eengemaakte bibliotheeksysteem en Het Archief voor Onderwijs tonen aan dat digitale tools, mits strategisch ingezet, drempels kunnen verlagen en nieuwe publieken kunnen bereiken. In het bijzonder bieden ze kansen om jongeren -digital natives- actief te betrekken bij het culturele leven. Digitale technologie kan zo fungeren als brug tussen generaties en als versterking van live cultuurbeleving, op voorwaarde dat ze ingebed wordt in een inclusief en kritisch cultuurbeleid dat oog heeft voor sociale en ethische implicaties.

Om die doelstellingen duurzaam en financieel haalbaar te realiseren binnen een snel veranderende samenleving, herijken we bestaande principes en voegen we nieuwe toe die het beleidskader vervolledigen.

4.1 LIVE CULTUUR BELEVEN CENTRAAL

Digitale technologie moet collectieve live cultuurbeleving versterken of aanvullen, niet vervangen. In een postpandemische realiteit waarin dominante online platformen uniforme cultuurconsumptie stimuleren, kiezen we bewust voor fysieke en zintuigelijke ervaringen die gedeeld worden.

¹³ [Naar een slagkrachtige cultuursector in digitale tijden](#)

¹⁴ Zie [participatiesurvey 2021 \(wave 2\): Cijferboek](#) (sept-dec 2021 afgenomen) : p. 92 en [Participatiesurvey 2022 \(wave 3\): Cijferboek](#) (maart-mei 2022 afgenomen) : p. 93 (in wave 1 werd het niet opgenomen).

Live cultuurbeleving verwijst naar het directe en gedeelde ervaren van kunst en cultuur in het moment, zoals bij een concert, theatervoorstelling, dansoptreden of tentoonstelling. Het onderscheidt zich door de fysieke aanwezigheid van publiek en performers, waardoor er een unieke interactie ontstaat die niet te reproduceren is via digitale media.

Hoewel digitale formats zoals chatgroepen, streamingdiensten en exclusief online cultuuraanbod kansen bieden, dreigen ze het verbindende karakter van cultuur te ondermijnen. De ervaring wordt vaak gereduceerd tot een scherminteractie, waarbij de menselijke dimensie onder druk komt te staan¹⁵. Digitale technologie mag nooit een doel op zich zijn, maar moet collectieve live cultuurparticipatie ondersteunen. Digitalisering kan ook onrechtstreeks hiertoe bijdragen door werkprocessen van organisaties te verbeteren zodat zij zich meer op hun kernopdracht, mensen verbinden, kunnen richten.

Het beleid zet in op een kwalitatief en toegankelijk live-aanbod, met aandacht voor het dichten van sociale kloven. Instrumenten zoals UiTPAS verhogen de participatiegraad.

Digitale middelen zijn waardevol wanneer ze inclusie, welzijn en verdieping van fysieke ervaringen ondersteunen, zoals Daisy-online luisterboeken of gebruiksvriendelijke erfgoedplatformen. We benadrukken dit in onze keuzes en stappen dan ook af van projecten die in volle coronaperiode inzetten op individuele online beleving (zoals bijvoorbeeld Podium19 of podiumaanhuis) en stellen fysieke cultuurbeleving centraal. Waar een digitale oplossing toen aangewezen leek, wordt er nu maximaal ingezet op een fysieke ervaring. De vraag 'hoe kunnen we vanuit livebeleving oplossingen zoeken' stuurt het gebruik van digitale technologie. Slim gebruik van data helpt organisaties hun publiek beter te begrijpen en gericht te handelen, binnen een ethisch en GDPR-conform kader.

Digitale ingrepen mogen de digitale kloof niet vergroten. Een e-inclusietoets waarborgt een toegankelijk en digitaal cultureel ecosysteem.

4.2 PUBLIEKE WAARDEN EN DIGITALE INFRASTRUCTUUR

Een digitale infrastructuur staat niet los van publieke waarden en het maatschappelijk belang en dat is met uitstek zo in de cultuursector. We streven naar een infrastructuur die actief inzet op deze waarden en het publiek belang, rekening houdend met de snelle technologische ontwikkelingen én als tegengewicht voor de dominantie van grote technologiebedrijven. Digitale infrastructuur is geen doel op zich, maar een publiek instrument om onder meer cultuurparticipatie te verbreden, democratische toegang te verzekeren, mediawijsheid en kritisch burgerschap te versterken, cultuureducatie te ondersteunen en digitale afhankelijkheid van internationale platforms te verminderen.

We versterken de waarden die het culturele ecosysteem toekomstbestendig maken: openheid en interoperabiliteit, privacy en autonomie, inclusie en toegankelijkheid, duurzaamheid en transparantie. Deze waarden vormen het kader voor de exploitatie van en de investeringen in digitale voorzieningen.

¹⁵Sociaal en Cultureel Planbureau en Stichting Toekomstbeeld der Techniek. [Digitaal vervlochten, maar ook verbonden? De toekomst van sociale cohesie in het licht van digitalisering, ongelijkheden en individualisering](#), 2025, pp. 61-64

Digitale infrastructuur moet toegang bieden tot betrouwbare inhoud die burgers, onderzoekers, leerlingen en leerkrachten sterker maken in een digitale omgeving. We voorzien de nodige context, rechteninformatie en bronvermeldingen, en zorgen voor transparantie rond het gebruik van AI in publieks- en onderwijsplatformen. Zo weerstaan we desinformatie en stimuleren we kritische reflectie.

Participatie en inspraak in het beheer van digitale infrastructuur versterken het draagvlak en vormen een democratische toetssteen. Door de sector, lokale besturen, onderwijs en burgersvertegenwoordiging (zoals adviesraden) actief te betrekken bij de ontwikkeling van digitale platformen en de (ethische) kaders waarbinnen ze opereren, versterken het maatschappelijke draagvlak. Investerings in digitale infrastructuur moeten bewust het evenwicht te bewaken tussen veldversterking via centrale oplossingen en (het vermijden van) marktverstoring. Dit gebeurt ondermeer door:

- We erkennen dat de technologiemarkt snel evolueert en dat de overheid, bij het uitrollen van een ambitieus digitaal transformatieprogramma, ook een actieve marktspeler wordt. Dit vraagt om strategische reflectie: wat bouwen we zelf, en wanneer faciliteren we bestaande oplossingen? Sommige diensten, zoals het UiTPAS-platform, vereisen een eigen instrumentarium. Voor andere toepassingen, zoals ticketingsystemen, bestaan marktgedreven alternatieven. In die gevallen zoeken we samen met de sector, in overleg met bestaande structuren binnen de Vlaamse Overheid zoals het Facilitair Bedrijf (Digitaal Archief Vlaanderen), naar oplossingen die het bredere ecosysteem versterken, met oog voor een evenwicht tussen veldversterking en het vermijden van marktverstoring.

- **Uitwisselingsplatform:** open ecosysteem voor vrijetijdsdata dat de vindbaarheid, pluraliteit en beleidsondersteuning vergroot, en datasets levert voor mediawijsheid en onderzoek.
- **Eengemaakt bibliotheekstelsel:** biedt schaalvoordelen en toegankelijke toegang tot collecties; stimuleert leesbevordering, informatievaardigheden en lokale samenwerking.

pagina 9 van 18

- Erfgoedplatformen en termennetwerken (o.a. hetarchief.be, Het Archief voor Onderwijs): zorgen voor betere contextualisering, rechtenklaring en educatief hergebruik, met inzet van AI binnen een juridisch en ethisch collaboratief traject met de betrokken partners.

4.3 SOLIDARITEIT EN SAMENWERKING

De digitale transformatie van de cultuursector is een collectieve opdracht. Geen enkele organisatie kan deze uitdaging alleen aangaan. Samenwerking is essentieel om middelen, kennis en infrastructuur optimaal te benutten. Door aan te sluiten op gedeelde platformen, datastandaarden en goed gedocumenteerde koppelingen, hoeven organisaties niet elke IT-uitdaging individueel op te lossen en verlagen we de instapdrempel voor kleinere organisaties. Daarenboven maken instrumenten zoals een termennetwerk en interoperabele standaarden het uitwisselen van data en het samen inzetten op kwaliteit gemakkelijker.

We streven naar een solidariteitsmodel waarin overhead wordt gebundeld via een shared services-aanpak. Collectieve platformen zoals de UiTdatabank verzamelen het (culturele) aanbod centraal en maken het breed vindbaar via honderden lokale agenda's in de culturele sector en lokale besturen. Ook initiatieven zoals het Archief voor Onderwijs, hetarchief.be, de erfgoeddatabank, het bibliotheeksysteem en de gezamenlijke ontwikkeling van een CRM-systeem zorgen voor schaalvoordeel, ontzorging en een verbeterde gebruikerservaring. Ze versterken samenwerking en maken innovatie mogelijk op Vlaams niveau.

Binnen dit ecosysteem nemen de digitale kernorganisaties een ondersteunende regierol op. Zij faciliteren het delen van data en infrastructuur, ten voordele van zowel grote als kleine culturele organisaties.

4.4 SUBSIDIARITEIT

Hoewel digitale kernorganisaties een cruciale regierol vervullen binnen het gedeelde digitale ecosysteem, blijft het principe van subsidiariteit leidend: kerntaken worden zoveel mogelijk op het laagste niveau uitgevoerd. Tegelijk kunnen individuele organisaties niet alles zelfstandig aanpakken, zeker nu digitalisering ook hun kerntaken beïnvloedt.

Daarom is het essentieel dat culturele organisaties een eigen (digitale) strategie ontwikkelen. Daarin geven ze duidelijk aan wat ze zelf willen en kunnen doen, en op welke vlakken samenwerking aangewezen is. Een digitaal mature cultuursector is daarbij een noodzakelijke voorwaarde om de balans tussen autonomie en samenwerking duurzaam te realiseren.

Digitale kernorganisaties ondersteunen deze strategieën gericht, op basis van concrete noden. De gewenste ontzorging wordt per proces bekeken, met aandacht voor het evenwicht tussen vraaggedreven en aanbodgestuurd werken. De drie kernspelers zetten vandaag al sterk in op overleg en inspraak. De coöperatieve werking van Cultuurconnect, gestoeld op principes als cofinanciering, gezamenlijke besluitvorming en cocreatie, is hiervan een goed voorbeeld.

We streven actief naar schaalvoordelen die generieke oplossingen voor (delen van) de sector kunnen verantwoorden. Tegelijk ontwikkelen we een rationeel financieringsmodel dat deze aanpak ondersteunt. Digitale transformatie is immers niet uitsluitend een opdracht voor de kernorganisaties. Zoals verankerd in het regeerakkoord willen we de culturele organisaties zelf responsabiliseren, activeren en versterken.

Het subsidiariteitsprincipe blijft een leidraad bij de ondersteuning van innovatieve processen binnen de cultuursector. Initiatieven die van onderuit ontstaan, verdienen niet alleen erkenning, maar ook structurele en gerichte steun, omdat ze bijdragen aan een breed gedragen en betekenisvolle digitale transformatie.

Concreet onderzoeken we:

- Hoe bottom-up initiatieven duurzaam kunnen worden verankerd binnen het ecosysteem.
- Hoe overlap en dubbel werk vermeden wordt door duidelijk af te bakenen wat collectief wordt ontwikkeld, welke rollen en verantwoordelijkheden de kernorganisaties daarbij opnemen, en wat individuele organisaties zelf realiseren.
- Welke herbruikbare componenten en infrastructuur beschikbaar zijn, zodat projecten kunnen aansluiten op bestaande bouwstenen en zo efficiënt mogelijk bijdragen aan het geheel.

Deze ecosysteembenadering zorgt voor een transparante samenwerking, waarin bottom-up innovatie wordt gekoppeld aan strategische ondersteuning en schaalvoordelen.

Om dit te faciliteren voorzien we dat projectmiddelen binnen de zes cultuurdecreten ook kunnen worden ingezet voor digitale transformatie. We moedigen organisaties die werkingssubsidies ontvangen aan om een deel van hun structurele middelen te investeren in digitaliseringsprojecten. Zo koppelen we bottom-up innovatie aan strategische ondersteuning en schaalvoordelen, binnen een transparante ecosysteembenadering.

Volgende voorbeelden illustreren waardevolle richtingen voor beleid en de inzet van middelen:

- Het YouTube-project van AB-concerts neemt het voortouw door concerten van jonge bands op te nemen en te streamen, met als doel internationaal concertpromotoren te inspireren en Vlaams talent te promoten. Ondersteuning kan hier bestaan uit het ontwikkelen van een streamingplatform gebaseerd op publieke waarden, toegankelijk voor culturele organisaties.
- De Singel onderzoekt via het festival Digitize Me! structureel de rol van digitale technologie en artificiële Intelligentie in de kunsten. Ondersteuning ligt in het breed delen van kennis en procesmatig ondersteunen van de sector waar nodig.
- Ook kleinere spelers tonen innovatiekracht: Het project Open Creatives van het Gents Kunstoverleg biedt een platform waar kunstenaars, creatievelingen en organisaties culturele ruimtes kunnen ontdekken, zoeken en delen. Dit van onderuit gerealiseerde initiatief kan als model dienen voor bredere toepassing.
- De Museum Monitoring Tool van het ModeMuseum Antwerpen is een goed voorbeeld van technologische innovatie: een open, modulair datalogstelsel voor het monitoren van bewaeromstandigheden in musea en erfgoedinstellingen. Een brede uitrol hiervan zou een meerwaarde betekenen voor vele erfgoed- en cultuurhuizen.

[illegible]

4.5 COMPLEMENTARITEIT

We spreken over een open ecosysteem omdat het samenwerking stimuleert over beleidsdomeinen en bestuursniveaus heen. Dit bevordert de operationele samenwerking met sectoren zoals onderwijs, welzijn, sport en toerisme, en versterkt de transformatieve kracht van cultuur als verbindende maatschappelijke factor. In dit kader is niet alleen subsidiariteit maar ook complementariteit van cruciaal belang.

Bij elke informatica-technische ontwikkeling worden verschillende invalshoeken onderzocht om meerwaarde te creëren voor het bredere ecosysteem. We brengen de potentiële voordelen voor culturele deelsectoren, beleidsdomeinen en bestuursniveaus in kaart zodat we weloverwogen keuzes kunnen maken. Daarbij wordt ook bekeken hoe samenwerking en financiële inspanningen verdeeld kunnen worden en hoe dit vanuit een coherente strategie kan worden benaderd.

Complementariteit geldt ook op internationaal niveau. Vlaamse digitale cultuurinitiatieven worden actief verankerd binnen relevante Europese en mondiale netwerken. Zo werden tijdens het Belgische EU-voorzitterschap Raadsconclusies opgesteld over datagedreven publieksonwikkeling in de culturele en creatieve sectoren¹⁶, en legde het Ghent Manifesto¹⁷ de nadruk op de internationale beleidsmatige inbedding.

4.6 GEDEELDE VERANTWOORDELIJKHEID TUSSEN BESTUURSNIVEAUS

De afschaffing van de provinciale bevoegdheden voor cultuur in 2018 en het loslaten van oormerken op Vlaamse middelen hebben steden en gemeenten meer autonomie gegeven in hun cultuurbeleid. Sindsdien beslissen zij zelfstandig over de inzet van middelen uit het Gemeentefonds. Deze evolutie biedt kansen, maar stelt nieuwe uitdagingen voor de regierol van Vlaanderen op het vlak van lokaal cultuurbeleid.

In het licht van deze ontwikkelingen is het wenselijk om een beleidsdiscussie te voeren over het principe van gedeelde financiële verantwoordelijkheid tussen bestuursniveaus. Deze discussie moet duidelijkheid scheppen over de rolverdeling en de verwachtingen ten aanzien van lokale besturen, zonder dat dit een onmiddellijke impact heeft op de bestaande dienstverleningsmodellen of huidige werking van de digitale kernorganisaties.

Waar schaalvoordelen en breed draagvlak dat rechtvaardigen, blijft Vlaanderen via digitale kernorganisaties generieke oplossingen ontwikkelen. Tegelijk wordt van lokale besturen verwacht dat zij proportioneel bijdragen aan de financiering van de ontwikkeling en de exploitatie van digitale instrumenten die vooral hun werking ondersteunen.

¹⁶ [Conclusies van de Raad over het versterken van de culturele en creatieve sector door middel van datagestuurde publieksonwikkeling \(31/5/2024\)](#)

¹⁷ <https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2024-02/the%20Ghent%20Manifesto.pdf>

De Vlaamse Regering wil de financiële verhoudingen tussen beleidsniveaus en betrokken organisaties kritisch herbekijken, met als doel een evenwichtige spreiding van kosten en inspanningen, in lijn met het principe van gedeelde verantwoordelijkheid en het versterken van het culturele ecosysteem.

5.1 ROLLEN VAN KERNORGANISATIES

Een goede afstemming tussen de drie kernorganisaties blijft daarbij essentieel. In de periode 2024-2025 groeiden zij al naar meer complementariteit, verdere samenwerking biedt bijkomend potentieel. Zoals onderstaande profielen aangeven zijn de rollen duidelijk: publiq stimuleert participatie, meemoo focust op de bewaring en ontsluiting van het digitale geheugen van Vlaanderen en Cultuurconnect ontwikkelt gedeelde diensten voor en met openbare bibliotheken en podiumhuizen, en een inspiratie- en leeraanbod digitale transformatie voor de hele cultuursector.

19.12.2025 pagina 13 van 18

Vanuit haar ervaring met digitale experimenten en het piloottraject Hub-C bouwt Cultuurconnect verder aan een divers en toegankelijk leer- en innovatieaanbod. Zo stimuleert ze mee de digitale maturiteit van de hele sector en bereidt ze samen met partners de volgende stap in de digitale transformatie van cultuur voor, kritisch en mensgericht.

meemoo

Samen met organisaties in cultuur, media en overheid zet meemoo de schouders onder de zorg voor en het gebruik van hun (digitaal) archief. Meemoo digitaliseert en archiveert Vlaams archiefmateriaal zoals audiovisuele items, kunstwerken, topstukken en erfgoedobjecten voor meer dan 180 organisaties. Daarnaast ondersteunt meemoo honderden erfgoedorganisaties bij de registratie en het beheer van hun collectie(s). Zo bouwt meemoo aan het digitale geheugen van Vlaanderen.

De kostbare inhoud van dit archiefmateriaal zo toegankelijk en bruikbaar mogelijk maken en de participatie hieraan te stimuleren, gebeurt op verschillende manieren. Op hetarchief.be doorzoek je beschrijvingen van audiovisueel archiefmateriaal en maken we miljoenen krantenpagina's toegankelijk voor onderzoek en ontdekking. Meemoo zet, in overleg met zijn partners, AI-technieken in om archiefmateriaal op termijn nog beter doorzoekbaar en bruikbaar te maken.

Op artinflanders.be en vlaamsekunstcollectie.be kan je proeven van kunst. Lesgevers (in opleiding) en leerlingen uit het lager en secundair kunnen dan weer terecht op Het Archief voor Onderwijs, waar ze audio en video vinden op maat van de klas.

Meemoo staat organisaties en kunstenaars ook bij met raad en daad en werkt via, vormingen, adviesverlening en projecten zo aan de digitale maturiteit van de brede cultuursector inzake digitale collectiewerking.

publiq

publiq stimuleert om actief deel te nemen aan cultuur, sport en vrije tijd. De organisatie maakt informatie toegankelijk, inspireert en helpt drempels tot vrije tijd weg te nemen. Met kennis en oplossingen bouwt ze samen met organisaties en overheden aan een samenleving waarin iedereen kan meedoen.

Digitalisering is hierbij een hefboom om mensen te verbinden met kansen op vrije tijd. publiq ontwikkelt en beheert actief een digitaal platform waarin informatie, inspiratie en participatie samenkomen. Daarbij wordt rechtstreeks gecommuniceerd met het publiek of versterkt publiq lokale besturen, organisatoren en partners in cultuur, sport en jeugd om die verbinding met de potentiële vrijetijdsparticipant aan te gaan.

publiq deelt bovendien de opgedane kennis over participatie met de sector en neemt de rol op van expertisecentrum voor vrijetijdsparticipatie en cultuureducatie. De organisatie vertrekt daarbij vanuit

de leefwereld en het perspectief van een divers publiek, met bijzondere aandacht voor mensen die vandaag minder vanzelfsprekend toegang vinden tot cultuur, sport en vrije tijd.

Je kent publiq onder meer van UiTPAS, UiTdatabank, UiTinVlaanderen, Vlieg, UiTX, Cultuurkuur, Vrijuit, de lokale UiTagenda's, de uitgebreide kenniswerking en andere initiatieven.

de leefwereld en het perspectief van een divers publiek, met bijzondere aandacht voor mensen die vandaag minder vanzelfsprekend toegang vinden tot cultuur, sport en vrije tijd.

Je kent publiq onder meer van UiTPAS, UiTdatabank, UiTinVlaanderen, Vlieg, UiTX, Cultuurkuur, Vrijuit, de lokale UiTagenda's, de uitgebreide kenniswerking en andere initiatieven.

de leefwereld en het perspectief van een divers publiek, met bijzondere aandacht voor mensen die vandaag minder vanzelfsprekend toegang vinden tot cultuur, sport en vrije tijd.

Je kent publiq onder meer van UiTPAS, UiTdatabank, UiTinVlaanderen, Vlieg, UiTX, Cultuurkuur, Vrijuit, de lokale UiTagenda's, de uitgebreide kenniswerking en andere initiatieven.

de leefwereld en het perspectief van een divers publiek, met bijzondere aandacht voor mensen die vandaag minder vanzelfsprekend toegang vinden tot cultuur, sport en vrije tijd.

Je kent publiq onder meer van UiTPAS, UiTdatabank, UiTinVlaanderen, Vlieg, UiTX, Cultuurkuur, Vrijuit, de lokale UiTagenda's, de uitgebreide kenniswerking en andere initiatieven.

de leefwereld en het perspectief van een divers publiek, met bijzondere aandacht voor mensen die vandaag minder vanzelfsprekend toegang vinden tot cultuur, sport en vrije tijd.

Je kent publiq onder meer van UiTPAS, UiTdatabank, UiTinVlaanderen, Vlieg, UiTX, Cultuurkuur, Vrijuit, de lokale UiTagenda's, de uitgebreide kenniswerking en andere initiatieven.

de leefwereld en het perspectief van een divers publiek, met bijzondere aandacht voor mensen die vandaag minder vanzelfsprekend toegang vinden tot cultuur, sport en vrije tijd.

Je kent publiq onder meer van UiTPAS, UiTdatabank, UiTinVlaanderen, Vlieg, UiTX, Cultuurkuur, Vrijuit, de lokale UiTagenda's, de uitgebreide kenniswerking en andere initiatieven.

de leefwereld en het perspectief van een divers publiek, met bijzondere aandacht voor mensen die vandaag minder vanzelfsprekend toegang vinden tot cultuur, sport en vrije tijd.

Je kent publiq onder meer van UiTPAS, UiTdatabank, UiTinVlaanderen, Vlieg, UiTX, Cultuurkuur, Vrijuit, de lokale UiTagenda's, de uitgebreide kenniswerking en andere initiatieven.

5.2 EEN GEÏNTEGREERDE DIGITALE STRATEGIE

Het decreet van 23 juni 2023 tot structurele subsidiëring van kernorganisaties om de digitale transformatie van de cultuursector aan te sturen bevordert de samenhang tussen Cultuurconnect, meemoo en publiq en stimuleert strategische samenwerking. Dankzij het instrument van variabele subsidies kunnen toekomstgerichte ontwikkelingen worden opgevolgd binnen een duidelijke strategische agenda.

In de beheersovereenkomsten voor 2026-2030 wordt het belang van een gemeenschappelijke digitale agenda benadrukt. De fundamenteën hiervoor zijn al aanwezig in de huidige werking en deze agenda wordt verder uitgebouwd op basis van subsidiariteit en complementariteit. Beleidsmatig geldt dat nieuwe gedetecteerde digitale noden in eerste instantie vanuit het digitale ecosysteem worden beantwoord, in samenwerking met de kernorganisaties en relevante actoren op sectoraal, beleids- en domeinniveau.

Deze visienota vormt een onderdeel van een bredere beleidsafstemming en staat dus niet op zichzelf. De ambities en principes werden geconcretiseerd in de verschillende beheersovereenkomsten. Tegelijk is er synergie met de strategische visienota's Kunsten en Cultureel Erfgoed, het traject Horizon 2035, de visienota culturele bovenbouw en andere beleidsprioriteiten. Waar opportuniteiten zich voordoen zoeken we samenspraak met domeinen zoals jeugd, onderwijs, gelijke kansen, media en sport. Deze afstemming gebeurt zowel inhoudelijk als financieel, steeds vanuit het subsidiariteitsprincipe. In de zomer van 2026 wordt het visietraject rond de culturele bovenbouw afgerond, waarbij de digitale kernorganisaties ook geïntegreerd worden in deze vernieuwde visie. Daarnaast levert de Vlaamse Regering in het voorjaar van 2026 de visienota's kunsten en cultureel erfgoed af aan het Vlaams Parlement. De principes voor digitale transformatie uit deze nota worden hierin meegenomen en verder geconcretiseerd als richtinggevend kompas voor de volgende subsidierondes binnen kunsten en cultureel erfgoed.

Een prioriteit die we alvast in deze visienota benoemen is de strategische inzet op UiTPAS 2.0, de duurzame doorontwikkeling van het bestaande UiTPAS-instrument. Deze evolutie is gebaseerd op de inzichten uit de evaluatie van 2024 en positioneert UiTPAS 2.0 als een digitale hefboom voor een inclusieve en toekomstgerichte cultuursector, en bij uitbreiding de vrijetijdssector.

UiTPAS 2.0 groeit uit tot een intelligent platform dat niet alleen toegang biedt tot vrijetijdsactiviteiten, maar ook participatie monitort en beleidsrelevante inzichten genereert. In nauwe samenwerking met de welzijnssector benutten we dit platform om het aanbod aan buitenschoolse activiteiten te capteren en ontsluiten. Tegelijk ontwikkelen we UiTPAS verder tot hét bovenlokale instrument voor het toekennen van BOA-kortingen aan kinderen in armoede.

Op die manier streven we naar een structurele verankering van buitenschoolse cultuurparticipatie, met bijzondere aandacht voor betaalbaarheid en keuzevrijheid. Deze geïntegreerde aanpak opent nieuwe perspectieven voor lokale besturen en organisatoren om cultuur toegankelijker te maken voor kwetsbare doelgroepen, én voor burgers om hun vrijetijdsgedrag bewust en geïnformeerd vorm te geven. Daarnaast streven we er bovendien naar om het systeem toegankelijker en efficiënter te maken door een uniforme aanpak over heel Vlaanderen.

kernorganisaties, terwijl lokale besturen geacht worden actief bij te dragen aan digitale oplossingen die hun werking versterken.

Tot slot wint deze visienota aan kracht door de afstemming met andere strategische trajecten binnen en buiten de cultuursector. Digitale transformatie wordt zo niet benaderd als een losstaand project, maar als een integraal onderdeel van het bredere cultuurbeleid.

////////////////////////////////////